

УДК 323.1:324:329.055.2 (477)

Вплив національної ідентичності на результати місцевих виборів початку XXI ст. в Україні

Б.В. МАКСИМЕЦЬ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна
E-mail: inst@pu.if.ua**Авторське резюме**

Проаналізовано результати участі в місцевих виборах початку XXI ст. українських національно-демократичних партій, які орієнтуються, передусім, на електорат з яскраво вираженою національною ідентичністю. Встановлено, що найкращих показників, які залежать від сформованості в регіонах національної ідентичності, вони досягли в західних областях України, потім в центральних, а найгірших – на Сході та Півдні України. Доведено існування в Україні соціополітичного поділу на регіональній основі, обумовленого різним ступенем сформованості в окремих частинах держави національної ідентичності. Чим яскравіше вона проявляється, тим вищим є електоральний успіх національних демократів на місцевих виборах. Показано тісний взаємозв'язок між результатами участі правоцентристських партій в президентських, парламентських та місцевих виборах.

Ключові слова: місцеві вибори, результати участі у виборах, національна ідентичність, регіональна ідентичність, соціополітичний поділ на регіональній основі, електоральний успіх партії, українські національно-демократичні партії.

Influence of national identity on the results of local elections beginning XXI century in Ukraine

B.V. MAKSYMETS

Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, Ivano-Frankivsk, Ukraine
E-mail: inst@pu.if.ua**Abstract**

The results of local elections beginning of the XXI century of ukrainian national-democratic parties were analyzed, which focus primarily on the electorate with a strong national identity. Found that the best results, which on the level of development in the regions of the national identity depend, in the western regions of Ukraine, then in the central, and the worst – in the east and south of Ukraine were achieved. The existence of a socio-political cleavage in Ukraine on a regional basis was proved, which is due to different degree of development in some parts of the state national identity. The brighter it appears, the higher the electoral success of national-democrats in local elections. The close relationship between the results of the participation of centre-right parties in the presidential, parliamentary and local elections was shows.

Keywords: local elections, results of the elections, national identity, regional identity, socio-political cleavage on a regional basis, electoral success of the party, ukrainian national-democratic parties.

Постановка проблеми. Результати місцевих виборів початку XXI ст. яскраво демонструють вплив на них сформованості в різних регіонах України національної ідентичності, яку можна визначити як колективне чуття, зіперте на віру в належність до однієї нації і в спільність більшості атрибутів, які роблять її відмінною від інших націй [2, с. 20]. Усвідомлення, що люди формують групу зі спільною історією, культурою і територією, відіграє основоположну роль у формуванні національної ідентичності [2, с. 44]. На думку останніх досліджень, українській національній ідентичності протистоїть «малоросійська», «креольська», «російсько-советсько-східнослов'янська» ідентичність [8, с. 386, 394]. Останню характеризують ще як регіональну (советизовану, проросійськи орієнтовану, місцеву), яка охоплює Схід і Південь України і є найрелевантною в Донбасі [5, с. 75–80]. Також у наукових розвідках вказується, що для областей східних, південних і, дещо меншою мірою, центрально-східних регіонів

властиві, по-перше, незначна частка громадян із українською етнічною та національною ідентичністю, по-друге, значна частка тих, хто ідентифікує себе з Росією чи СРСР [3, с. 381]. Проблема співіснування в українській державі національної та регіональної ідентичностей значно впливає, на наш погляд, на результати виборів, зокрема місцевих. Особливо це простежується на результатах участі в різних електоральних кампаніях партій національно-демократичного спрямування. З огляду на те, що найближчим часом, у жовтні 2014 р., очікуються в Україні саме чергові вибори органів місцевого самоврядування, досить актуальним виглядає дослідження впливу національної ідентичності на результати місцевих виборів початку XXI ст., беручи за основу участь у них націонал-демократів. До того ж, завдяки цьому можна краще зрозуміти етнополітичні трансформації в Україні, тобто зміни, пов'язані з суб'єктивністю (шляхами і способами участі в політичному житті суспільства) етнопатриотичної

них утворень (етносів, націй, національних меншин), їх відносин між собою, з державою та її органами.

Аналіз досліджень і публікацій. Різним аспектам національної ідентичності присвячені останні дослідження зарубіжних учених Р.Брубейкера, Ю. Габермаса, Е. Гобсбаума, Л.Грінфелд, Е. Геллнера, М. Гібернау, Е. Сміта, вітчизняних – В. Войналовича, В. Євнуха, В. Калакури, А. Колодій, В. Котигоренка, Л.Нагорної, М. Панчука, М. Рябчука, а також співробітників Центру Разумкова. Аналіз місцевих виборів початку ХХІ ст., участі в них партій національно-демократичного спектра та їх результатів поданий у працях О. Зайченка, В. Кампо, А. Когута, В. Марчука, А. Романюка, К. Сідаша, Л. Скочиляса. Проте в останніх дослідженнях і публікаціях недостатньо вказано на взаємозв'язок між результатами місцевих виборів початку ХХІ ст. в Україні та сформованістю в різних регіонах держави національної ідентичності.

Мета дослідження – здійснити аналіз результатів участі в місцевих виборах початку ХХІ ст. українських національно-демократичних (правоцентристських, правого центру) партій, які орієнтуються, передусім, на електорат з яскраво вираженою національною ідентичністю, а також встановити залежність між електоральним успіхом націонал-демократів у різних регіонах держави та сформованістю там національної чи регіональної (советизованої, проросійської) ідентичностей.

Виклад основного матеріалу. Українські національно-демократичні (правоцентристські або правого центру) партії характеризуються прагненнями розбудувати Україну як національну державу з українськими історико-культурними ознаками, з ринковою економікою, демократичною політичною системою, зорієнтовану на європейську та євроатлантичну інтеграцію, в якій буде досягнута гармонійна єдність національних і особистісних інтересів та пануватимуть християнські цінності. До цього політичного спектра належать: Українська платформа «Собор» (УП «Собор») [до грудня 2011 р. – Українська республіканська партія «Собор» (УРП «Собор»)], Демократична партія України (ДемПУ), Конгрес Українських Націоналістів (КУН), Народний Рух України (НРУ), Партія відродження села (ПВС) [до 2006 р. – Партія вільних селян і підприємців (ПВСП)], партія «Християнсько-демократичний союз» (ХДС) [до 2003 р. – «Християнсько-народний союз» (ХНС)], Партія захисників Вітчизни (ПЗВ), Партія «Реформи і порядок» (ПРП) [від червня 2004 до жовтня 2005 рр. – партія «Наша Україна»], Республіканська християнська партія (РХП), Українська Народна Партія (УНП) [до 2003 р. – Український Народний Рух (УНР)], політична партія «За Україну», політична партія «Національно-демократичне

об'єднання «Україна» (НДО «Україна»), Народний Рух України за єдність (НРУ(є)), політична партія «Наша Україна» [до 2009 р. – «Народний союз «Наша Україна» (НСНУ)], політична партія «Україна Соборна», Європейська партія України (ЄПУ), Українська республіканська партія [до 2008 р. – Українська республіканська партія Лук'яненка (УРПЛ)], Українська партія (УП), політична партія «Українська платформа» (знаходиться в стадії припинення на підставі рішення II З'їзду Партії від 03.12.2011 р.), політичне об'єднання «Рідна Вітчизна» [4].

Результати участі партій національно-демократичного спрямування в місцевих виборах 2002, 2006 та 2010 рр. є досить подібними до результатів їх участі в парламентських виборах. Найкращих показників вони досягли в західних областях України, потім у центральних, а найгірших – на Сході та Півдні України, що відповідає рівням сформованості національної ідентичності. Розглянемо детальніше підсумки місцевих виборів для правоцентристських партій окремо щодо виборів депутатів місцевих рад та міських, селищних, сільських голів.

У 2002 р. депутатами місцевих рад стали члени таких національно-демократичних партій, які на той час існували: ДемПУ – 333, або 0,15 % від загальної кількості депутатів, які обралися в 2002 р. (230677), КУН – 316 (0,14%), НРУ – 1553 (0,67 %), НРУ (є) – 55 (0,02 %), ПЗВ – 17 (0,007 %), ПРП – 378 (0,16%), РХП – 51 (0,02 %), УНП «Собор» – 88 (0,04 %), УНР (РУХ) – 1046 (0,45 %), УРП – 130 (0,06 %), ХНС – 16 (0,007 %) [7, с. 346–351]. Загальна кількість депутатів місцевих рад від правоцентристських партій складала 3983 особи, або 1,724 % від усіх обраних депутатів. Зазначимо, що в 2002 р. депутатами місцевих рад було обрано представників Аграрної партії України (АПУ) – 11729, або 5,09 %, Соціал-демократичної партії України (об'єднаної) (СДПУ (о)) – 6658 (2,89 %), Народно-демократичної партії (НДП) – 5252 (2,28 %), Партії регіонів (ПР) – 5063 (2,20 %), Комуністичної партії України (КПУ) – 4822 (2,09 %), ВПО «Жінки за майбутнє» – 4728 (2,05 %) [7, с. 6]. Таким чином, бачимо, що від тогочасних провладних політичних партій було обрано набагато більше депутатів, ніж від національно-демократичних партій разом узятими. Із вищеподаної статистики випливає також, що з усіх правоцентристських партій найбільше депутатських місць у місцевих радах здобули НРУ та УНР – два відлами колись єдиного НРУ, який у 1990-х рр. був провідною правоцентристською політичною силою в Україні.

Якщо подивитися в регіональному зрізі, то найбільшу кількість депутатів національно-демократичні партії мали у трьох західно-українських галицьких областях, які є правим ідеологічним центром, – Івано-Франківській,

Львівській і Тернопільській областях. Так, на Івано-Франківську область припадає 760 депутатів із 3983, які були членами правоцентристських партій в цілому по Україні, на Львівську – 905, Тернопільську – 467 [7, с. 346–351]. Далі йдуть за кількістю депутатів переважно регіони Західної й Центральної України: Волинська (177), Рівненська (252), Закарпатська, Чернівецька, Житомирська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Чернігівська, Полтавська області. Найменше депутатів обрано в Луганській (23), Донецькій (11), Дніпропетровській (18), Харківській (22), Запорізькій (47), Одеській (9) областях, АР Крим (14) та місті Севастополі (1) [7, с. 346–351].

Серед міських, селищних, сільських голів у 2002 р. обрано найбільше представників від таких національно-демократичних партій: НРУ – 97, УНР – 67, КУН – 27, ПРП – 21, УРП – 7, УНП «Собор» – 5, РХП – 4, ХНС – 1, ПЗВ – 1, разом – 230 [7, с. 356–359].

Зауважимо, що в 2002 р. було обрано 3217 або 28 % міських, селищних, сільських голів з 11490, які є членами 36 політичних партій. При цьому 85 % обраних керівників-партійців припадало на тогочасні провладні політичні партії: АПУ – 572; СПДУ (о) – 558; НДП – 493; ПР – 467; КПУ – 249; «Демократичний союз» – 206; ВПО «Жінки за майбутнє» – 188 [7, с. 7].

Регіональний розподіл міських, селищних, сільських голів від національно-демократичних партій повторював фактично той самий, що і депутатів місцевих рад. Найбільше з 230 голів було обрано в Івано-Франківській (65), Львівській (40), Тернопільській (44) областях. В Луганській, Донецькій, Харківській, Одеській, Миколаївській, Запорізькій, областях, АР Крим, місті Севастополь не було обрано жодного їхнього представника [7, с. 356–359].

Отже, результати участі національно-демократичних партій у місцевих виборах 2002 р. чітко засвідчили, що максимально правополярізованими регіонами, в яких національно-демократичні сили одержали найбільшу підтримку, виявилися Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська області. Близькими до них є Волинська та Рівненська області, в яких націонал-демократи одержали велику підтримку. Тобто, це є саме ті регіони України, де спостерігається високий рівень української національної ідентичності. Натомість такі південно-східні регіони, як місто Севастополь, АР Крим, Донецьку, Луганську, Одеську, Миколаївську, Харківську, Запорізьку області ми можемо охарактеризувати як максимально лівополярізовані регіони, в яких партії правого центру одержали дуже низькі показники. В цих регіонах українська національна ідентичність є слабкою.

Місцеві вибори–2006 принесли національно-демократичним партіям результати в регіональному плані дуже подібні до тих, що були

в 2002 р. Правда, показники щодо кількості депутатів місцевих рад та місцевих голів були значно вищими, ніж у 2002 р. Це пов'язано, передусім, з перемогою на президентських виборах 2004 р. В. Ющенка, якого активно підтримували національно-демократичні сили. В результаті вони досягли значно більшого електорального успіху. В 2006 р. депутатами місцевих рад стали представники таких правоцентристських партій: ДемПУ – 13 осіб або 0,005% від загальної кількості депутатів, що обиралися (233600); КУН – 1298 (0,556%), НРУ – 4923 (2,108), НРУ(е) – 64 (0,027), ПДСПУ – 8 (0,003), ПЗВ – 121 (0,052), ПРП – 1039 (0,445), РХП – 26 (0,011), УНП – 9298 (3,980), УРП «Собор» – 554 (0,237), «України Соборної» – 5 (0,002), ХДС – 116 (0,050%) [6, с. 5–13, 66–71]. Як і в 2002 р. найбільшу кількість депутатів місцевих рад одержали УНП та НРУ. Загальна кількість депутатів від правоцентристських партій становила 17465, або 7,476 % від загальної кількості депутатів, що обиралися. Ця цифра була в 4,32 раза більша (на 13482 депутати), ніж у 2002 році. Зазначимо, що з-поміж інших політичних сил найбільшу кількість депутатів у місцевих радах мали ПР – 25975 (11,12%), НСНУ – 16838 (7,21), Блок Юлії Тимошенко (БЮТ) – 26259 (11,24), Соціалістична партія України (СПУ) – 17444 (7,47), КПУ – 8095 (3,47%) [6, с. 5–13, 64–69].

В регіональному зрізі знову повторилася картина 2002 р. Національно-демократичні партії одержали найбільшу кількість депутатських мандатів на місцевих виборах–2006 у західних областях – Львівській (2624), Тернопільській (2235), Івано-Франківській (2092), а найменше – в місті Севастополі (1), Луганській (9), Донецькій (11) областях.

Серед сільських, селищних, міських голів були обрані представники таких правоцентристських партій: НРУ – 317, УРП «Собор» – 63, КУН – 101, УНП – 469, ПРП – 35, ДемПУ – 4, НРУ (е) – 2, ПЗВ – 19, ХДС – 6, РХП – 1 [6, с. 95–99]. Загальна кількість складає 1017 із 11484 обраних голів, або 8,86%, що на 787 осіб більше, ніж 2002 р. Для порівняння, в 2006 р. від БЮТ було обрано 894 місцеві голови, Народного блоку Литвина – 1248, блоку «Наша Україна» – 732, КПУ – 268, ПР – 784, НСНУ – 268, СПУ – 702 [6, с. 95–99]. В регіональному плані основна частка місцевих голів припадала на західні області, передусім Івано-Франківську (155), Львівську (173), Тернопільську (179).

Місцеві вибори–2010 продемонстрували зниження електоральної ефективності партій національно-демократичного спрямування не тільки в цілому по Україні, але й у базових для них галицьких областях, що було пов'язане із розчаруванням у них виборців. Адже багато представників цих політичних партій перебували при владі за президентства В. Ющенка,

тому вони так само несуть відповідальність за непослідовний політичний курс у 2005–2010 рр.

Від існуючих на 2010 рік місцевих організацій правого центру за їхніми виборчими списками у багатомандатних виборчих округах, а також за їх поданнями в одномандатних мажоритарних та одномандатних виборчих округах була обрана наступна кількість депутатів Верховної Ради АР Крим та місцевих рад: від «НУ» – 2471 особа, УНП – 1380, НРУ – 771, «За Україну!» – 261, КУН – 265, УРП «Собор» – 156, УП – 155, ЄПУ – 120, ХДС – 144, ПЗВ – 62, ПРП – 111, ПВС – 54, ДемПУ – 53, РХП – 14, «Рідної Вітчизни» – 17, «України Соборної» – 5, НРУ(є) – 8, НДО «Україна» – 7 [1, с. 526–534, 544–553]. Загальна кількість депутатів від правоцентристських партій склала 6054, або 2,71 % від загальної кількості депутатів, що обиралися (223433). Зазначимо, що від ПР було обрано 75875 депутатів, або 33,74 % від їх загальної кількості, ВО «Батьківщина» – 13606, або 6,05 %, Народної партії – 9355, або 4,16 %, КПУ – 7546, або 3,36 %, партії «Сильна Україна» – 4785, або 2,13 %, СПУ – 3058, або 1,36 %, партії «Фронт змін» – 3005, або 1,34 %, ВО «Свобода» – 2282, або 1,01 % [1, с. 526–534, 544–553].

Щодо регіональної картини, то на місцевих виборах 2010 р. спостерігались ті самі тенденції, що в 2002 та 2006 рр. Найвищий електоральний успіх націонал-демократи мали у трьох галицьких областях, які, як відомо, є їхнім ідеологічним центром. В Івано-Франківській області число їхніх депутатів склало 1009 осіб, у Львівській – 1442, в Тернопільській – 665. У цілому на ці три області припало 3116 народних обранців, або 51,36 % від усіх депутатів, обраних за поданнями чи за виборчими списками національно-демократичних партій [1, с. 526–534, 544–553].

З-поміж інших регіонів за підтримкою націонал-демократів виділяються Волинська, Рівненська, Чернівецька, Закарпатська, Вінницька, Житомирська, Хмельницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Чернігівська, Сумська області. Найменша кількість депутатів обрана в м. Севастополь (0), Луганській (3), Донецькій (7) областях [1, с. 526–534, 544–553].

Важливим індикатором впливовості правоцентристських партій, наявності в них розгалуженої організаційної структури є визначення, скільки депутатів Верховної Ради АР Крим, місцевих рад були членами цих партій, враховуючи те, що до селищних і сільських рад члени цих політичних партій могли йти шляхом самовисування. Так, членів «НУ» було обрано 2332 депутати або 02,228 % від загальної кількості партійних депутатів, яка складає 104215; УНП – 1081 (1,04); НРУ – 688 (0,66), КУН – 217 (0,21), «Української платформи» – 161

(0,15), УРП «Собор» – 140 (0,13), «За Україну!» – 137 (0,13), ХДС – 112 (0,11), ПРП – 87 (0,08), ЄПУ – 76 (0,07), ПЗВ – 58 (0,06), УП – 44 (0,04), ПВС – 39 (0,04), ДемПУ – 26 (0,02), «Рідної Вітчизни» – 18 (0,02), РХП – 11 (0,01), УРП – 8 (0,01), НДО «Україна» – 6 (0,01), НРУ(є) – 6 (0,01) [1, с. 573–583]. Загальна кількість депутатів Верховної Ради АР Крим, місцевих рад, які є членами національно-демократичних партій, складає 5237, або 5,03 % від числа депутатів, які є членами політичних партій. Правда, це було на 12228 депутатів менше, ніж 2006 р. Зауважимо, що це менше від загальної кількості депутатів від правоцентристських партій на 817 осіб. Для порівняння, членами ПР є 58531 депутат, або 56,164 %, ВО «Батьківщина» – 12637 (12,126), Народної партії – 7150 (06,661), КПУ – 4606 (04,420), «Сильної України» – 3817 (03,663), «Фронту Змін» – 2874 (02,758), СПУ – 2520 (02,418), ВО «Свобода» – 2059 (01,976) [1, с. 573].

Якщо розглядати розподіл депутатів, які є членами партій правого центру, в межах регіонів України, то найбільша їх кількість в Івано-Франківській (784), Львівській (1240), Тернопільській (539), значна – у Волинській (379) та Рівненській (356), а найменше – в місті Севастополі (0), Донецькій (8) та Луганській (6) областях [1, с. 573–583].

За поданням місцевих організацій національно-демократичних партій були обрані сільські, селищні, міські голови від «НУ» – 122 особи, або 02,123 % від усіх голів, обраних за поданням місцевих організацій політичних партій (5746 з 11515); УНП – 106 (01,845); НРУ – 49 (00,853); «За Україну!» – 15 (00,261); КУН – 13 (00,074); УП – 10 (00,174); УРП «Собор» – 9 (00,157); «Української платформи» – 7 (00,122); ПЗВ – 3 (00,052); ПРП – 3 (00,052); ЄПУ – 3 (00,052); ДемПУ – 2 (00,035); ХДС – 2 (00,035); РХП – 2 (00,035); ПВС – 1 (00,017); НДО «Україна» – 1 (00,017); УРП – 1 (00,017) [1, с. 827–831]. Загальна кількість місцевих голів, обраних за поданням місцевих організацій української національної демократії, складає 349 осіб, або 6,074 %. Зауважимо, що від ПР обрано 3704, або 64,445 %, Народної партії – 479 (08,336), ВО «Батьківщина» – 340 (05,917), КПУ – 239 (04,159), «Сильної України» – 173 (03,011), СПУ – 139 (02,419), ВО «Свобода» – 59 (00,679) [1, с. 827].

Децю іншою є кількість сільських, селищних, міських голів, які є членами правоцентристських партій, адже передбачалося також самовисування на посади місцевих голів. Так, членами «НУ» є 224 голови, або 03,844 % з 5827 голів, які є членами політичних партій; УНП – 135 (02,317); НРУ – 62 (01,064); КУН – 30 (00,515); «Української платформи» – 23 (00,395); «За Україну!» – 9 (00,154); УРП «Собор» – 5 (00,086); ПРП – 4 (00,069); ХДС – 4 (00,069); ДемПУ – 3 (00,051); ПЗВ – 3 (00,051);

ЄПУ – 2 (00,034); УП – 2 (00,034); ПВС – 1 (00,017); НДО «Україна» – 1 (00,017) [1, с. 835–839]. Загальна кількість голів-членів правоцентристських партій становить 508 осіб, або 08,718 %. Це було на 409 осіб менше, ніж 2006 р. З-поміж сільських, селищних, міських голів, які є членами інших політичних партій, найбільше представників мають ПР (3491, або 59,911), ВО «Батьківщина» (530, або 09,096), Народна Партія (449, або 07,706), СПУ (176, або 03,020), КПУ (163, або 02,797), Єдиний Центр (106, або 01,819), ВО «Свобода» (65, або 01,115) [1, с. 835 – 839].

Розподіл сільських, селищних, міських голів за поданням місцевих організацій партій національно-демократичного спрямування, так і тих, що є їх членами в межах регіонів аналогічний тому, що й депутатів Верховної Ради АР Крим та місцевих рад. Найбільше їх припадає знову на три галицькі області: Івано-Франківську – 58 і 90, Львівську – 98 та 124, Тернопільську – 65 і 69 голів. У місті Севастополі, Донецькій та Луганській областях не було обрано жодного голови, який би представляв націонал-демократів [1, с. 835–839].

Висновки. Результати участі правоцентристських партій у місцевих виборах 2002, 2006 та 2010 рр. підтвердили, що досягнутий

ними в тих чи інших регіонах результат тісно пов'язаний зі станом сформованості української національної чи регіональної ідентичностей. Водночас найкраще представництво в органах місцевого самоврядування націонал-демократи здобули за підсумками місцевих виборів 2006 р. порівняно з 2002 і 2010 рр. Це було пов'язано, насамперед, з перемогою на президентських виборах–2004 фактично їхнього представника В. Ющенка. Звідси випливає тісний взаємозв'язок між результатами участі партій національно-демократичного спрямування в президентських виборах з одного боку та парламентських і місцевих – з іншого.

Результати участі правоцентристських партій у виборах до органів місцевого самоврядування початку ХХІ ст. доводять, що в Україні існує соціополітичний поділ на територіальній або регіональній основі, складання якого обумовлено значною мірою різним ступенем сформованості в регіонах української національної ідентичності. Чим яскравіше вона проявляється, тим вищим є електоральний успіх національних демократів на місцевих виборах. У подальшому перспективними є дослідження впливу національної ідентичності на результати участі у виборах партій інших спрямувань політичного спектра України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів 31 жовтня 2010 року [Текст] : інформаційне видання / Центральна виборча комісія ; редкол. В. М. Шаповал [та ін.]. — К. : Фенікс, 2011. — 844 с.
2. Гібернау М. Ідентичність націй [Текст] / М. Гібернау ; [переклад : П. Ткачук ; редакція : Л. Марченко]. — К. : Темпора, 2012. — 304 с.
3. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості : монографія [Текст] / Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса ; редкол. : Ю. Левенець та ін. ; авт. кол. : М. Панчук [та ін.]. — К. : ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. — 396 с.
4. Єдиний реєстр громадських формувань [Електронний ресурс] : Дата оновлення інформації 30.05.2012 р. / Офіційний сайт Міністерства юстиції України. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/parties>. — Назва з екрана.
5. Колодій А. Український регіоналізм як стан політичної поляризованості [Текст] / А. Колодій // Агора. Випуск 3 : Україна – регіональний вимір. — К. : Стило, 2006. — С. 69–91.
6. Місцеві вибори–2006 [Текст] / Управління по зв'язках з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування Апарату Верховної Ради України. — К. : Управління по зв'язках з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування Апарату Верховної Ради України, 2006. — 143 с.
7. Місцеві ради України: вибори – 2002 [Текст] / Відповідальний редактор О. А. Нескромний ; Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування Верховної Ради України. — К. : Парламентське видавництво, 2003. — 399 с.
8. Україна. Процеси націотворення [Текст] / Упор. Андреас Каппелер ; пер. з нім.- К. : К.І.С., 2011.- 416 с.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2013

REFERENCES:

1. Vybyory deputativ Verkhovnoi Rady Avtonomnoi Respubliky Krym, mistsevykh rad, silskykh, selyshchnykh, miskykh holiv 31 zhovtnia 2010 roku : informatsiine vydannia (Elections of Deputies of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea, local councils and village, town and city mayors October 31, 2010: information publication). *Tsentralna vyborcha komisiia, redkol. V.M. Shapoval ta in.* K., 2011. 844 p.
2. Gibernau M. Identity of Nations (Identity of Nations). K., 2012. 314 p.
3. Etnopolitychni protsesy v Ukraini: rehionalni osoblyvosti : monohrafiia (Ethno-political processes in Ukraine: regional features: monograph). *Nats. akad. nauk Ukrainy, In-t polit. i etnonats. doslidzh. im. I.F. Kurasa, redkol. Yu. Levenets, avt. kol. M. Panchuk ta in.* K., 2011. 396 p.

4. Yedynyi reiestr hromadskykh formuvan (Unified Register of community groups). Regime to access: <http://www.minjust.gov.ua/parties>
5. Kolodii A. Ukrainyskyi rehionalizm yak stan politychnoi poliaryzovanosti (Ukrainian regionalism as a state of political polarization). *Ahora*, 2006, no 3, pp. 69–91.
6. Mistsevi vybory-2006 (Local elections 2006). *Upravlinnia po v'iazkakh z mistsevymy orhanamy vlady ta orhanamy mistsevoho samovriaduvannia Verkhovnoi Rady Ukrainy*. K., 2006. 143 p.
7. Mistsevi Rady Ukrainy: vybory-2002 (Local councils in Ukraine: Elections–2002). *Vidpovidalnyi redactor O.A. Neskromnyi; Upravlinnia po v'iazkakh z mistsevymy orhanamy vlady ta orhanamy mistsevoho samovriaduvannia Verkhovnoi Rady Ukrainy*. K., 2003. 399 p.
8. Ukraina. Protsesy natsiotvorennia (Ukraine. The process of nation-building). *Upor. Andreas Kappeler*. K., 2011. 416 p.

Максимець Богдан Володимирович – кандидат політичних наук
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
E-mail: maxbog@tvnet.if.ua

Maksymets Bohdan Volodymyrovych – PhD in political science
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
Address: 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, 76018
E-mail: maxbog@tvnet.if.ua